

DE OUDE LEY

Jaargang 48 | 2026 nr. 2

Colofon

De Oude Ley is het blad van de KNNV-afdeling Tilburg en wordt toegezonden aan alle leden. Bovendien ontvangen de leden het landelijke KNNV-blad 'Natura'.

Redactie

Redactie : Theo Peeters, Frans Verkleij, Berry Staps en Marie-Cécile van de Wiel.

Opmaak : Berry Staps.

Omslag : Foto Bart Horvers, Vormgeving Rick Ruskus

Redactieadres: Veldhovenring 27, 5041 BA Tilburg, secretaris@tilburg.knnv.nl

Tekst in een word-bestand; foto's, illustraties en kaartjes graag als losse bijlage meesturen.

Kopijdata voor de Oude Ley 2026: 21 februari, 21 mei, 21 augustus, 21 november.

ISSN: 1 381 – 852X | Oplage: 250 exemplaren (papier) en 200 digitaal.

Bestuur KNNV-afdeling Tilburg:

Voorzitter: vacature

Secretaris: Marie-Cécile van de Wiel
secretaris@tilburg.knnv.nl | 013 – 5436541

Penningmeester: Huub Claessen
penningmeester@tilburg.knnv.nl

Excursies: Stella Wesel
excursies@tilburg.knnv.nl

Bestuurslid: Joost Tunnissen
bestuurslid@tilburg.knnv.nl

Eindredactie

Oude Ley: vacature

Coördinatoren van commissies en website

Excursiecommissie Stella Wesel

Cursuscommissie KNNV/IV Marie-Cécile van de Wiel

Digitale media Berry Staps

Website www.knnv.nl/tilburg

Facebook <https://www.facebook.com/KNNVTilburg/>

Redactioneel	1
KNNV-Nieuws	2
Agenda	4
Nieuws uit de werkgroepen	13
Werkdag plagwerkgroep	14
De habitats van de Regte Heide: Droge heiden (hogere zandgronden)	18
Nestkasthommel	25
Museumnieuws	27

Redactioneel

Beste KNNV-leden,

Na eindelijk weer eens winter die de naam winter kan hebben – ijs en sneeuw – is nu volop het voorjaar losgebarsten.

Dit lentenummer van deze Oude Ley bevat weer vertrouwde rubrieken en verhalen. We noemen het volgende deel in de reeks habitattypes in de Regte Heide, nu over droge heide, en het verslag van de plagwerkgroep. Uiteraard is er de Agenda met interessante lezingen en excursies, en Nieuws van de werkgroepen. Leden van de Plantenwerkgroep hebben in Goirle een lezing van Janneke van der Loop (ecologisch adviseur bij waterschap Aa en Maas) over Watercrassula bijgewoond. Zij waren daar zo enthousiast over, dat de werkgroep haar gevraagd heeft om op 21 april voor de hele afdeling KNNV de voordracht te houden, en dan te verbreden naar exoten in het algemeen.

Verder vragen wij uw aandacht voor de vacatures in de rubriek 'uitzendbureau KNNV'. In dit nummer brengen we de vacature voor de lezingen coördinator in de aandacht, en die van de coördinator externe communicatie.

Frans en Marie-Cécile

Algemene ledenvergadering

Op 27 januari was de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering. Naast een redelijke opkomst waren er ook veel leden, die zich hadden afgemeld. Dat vinden we fijn: deze leden zijn betrokken en hebben in ieder geval de stukken gelezen.

Het conceptverslag van de ALV wordt als bijlage meegestuurd bij de digitale Oude Ley.

Uitzendbureau KNNV

Er zijn leden die hebben aangegeven dat ze bereid zijn om iets te doen voor de KNNV, van enkele uren per jaar tot zelfs een uurtje in de week. Dat heeft geleid tot een klussenlijst binnen onze afdeling. Iedere Oude Ley zetten wij twee klussen centraal. Zo hopen wij onze medeleden te enthousiasmeren voor de taken die ingevuld moeten worden om onze afdeling draaiende te houden. Je kunt ook altijd een deel van een klus oppakken.

Heb je interesse, of heb je vragen? Neem dan contact op met Marie-Cécile van de Wiel ✉ secretaris@tilburg.knnv.nl of Joost Tunnissen ✉ bestuurslid@tilburg.knnv.nl.

Vacature: Lezingencoördinator

Wij zoeken iemand of een duo die het leuk vindt zich te verdiepen in lezingen en die inhoudelijke onder de aandacht wil brengen bij de leden. Je bent ook het gezicht van de afdeling op de avonden van de lezing. Deze functie in zijn geheel bedraagt op jaarbasis een inspanning van ±25 uur. Wij zouden het fijn vinden als je deze functie voor langere tijd op je wil nemen.

Doel:

Het samenstellen van een lezingenprogramma.

Taken:

- Welkom heten spreker, welkom heten aanwezige, afsluiten voor aanwezige, bedanken spreker en aanwezig zijn bij de lezing (± 8 uur op jaarbasis verdeeld over 3 lezingen)
- Samenstellen van het lezingenprogramma in samenspraak met de WEGA en de AWN (±8 uur op jaarbasis)
- Promotie van de lezingen: inhoud flyer, afgeven flyer op publieke plekken en plaatsen van de lezing in Stadsnieuws (± 6 uur op jaarbasis)
- Overleg met bestuur over kosten en programma (± 2 uur op jaarbasis)
- Overige taken als reserveren van de zaal en lezingen flyer uitdelen enz. (±1 uur op jaarbasis)

Vacature: Coördinator externe communicatie

Wij zoeken iemand of een duo die het leuk vindt om zich te richten op de externe communicatie. Je bent het gezicht van de afdeling op gebied van PR. Jij schrijft eens een keer een artikel voor in de krant, bent aanwezig bij een jaarmarkt en staat de pers te woord namens onze afdeling. Deze functie in zijn geheel bedraagt op jaarbasis een inspanning van ± 25 uur. Wij zouden het fijn vinden als je deze functie voor langere tijd op je wil nemen.

Doel:

Externe communicatie verbeteren en intensiveren

Taken:

- Zorgt voor tijdige verzending persberichten naar lokale pers en webmaster.
- Zorgt voor inrichting en bemensing KNNV-stand.
- Staat pers te woord
- Zoekt naar mogelijkheden om de KNNV te promoten
- Zorgt voor voldoende promotiemateriaal.

Facebook

Het Facebook-account van KNNV-Tilburg is uit zijn winterslaap gekomen. Bernadette van Gils heeft de taak op zich genomen er regelmatig een bericht op te zetten.

Voorlopig zijn dat de aankondigingen van een excursie, lezing, enz. In de toekomst kan het uitgebreid worden met andere, interessante informatie.

Bernadette krijgt daarvoor een afdelings-mailadres: je kunt daarmee bijzondere waarnemingen of speciale activiteiten doorgeven. Zij zorgt dat het geplaatst wordt. Sluit je aan en blijf op de hoogte!

Week van de Biodiversiteit

Van 15 – 25 mei vindt de Week van de Biodiversiteit plaats: een landelijk KNNV-initiatief, waar vooral activiteiten in de afdelingen plaatsvinden. In Tilburg wordt samen met andere groene organisaties gewerkt aan een totaalprogramma: samen krijg je meer aandacht voor deze week en hoop je meer mensen te bereiken. De activiteiten in Tilburg worden opgenomen in de agenda van [tilburg.knnv.nl](https://www.facebook.com/tilburg.knnv.nl).

De volledige agenda van alle landelijke activiteiten is rond 1 mei te vinden op [knnv.nl](https://www.facebook.com/knnv.nl). Kijk bij Agenda en selecteer 'week van de biodiversiteit'.

Stadsbos013-dag

Op 31 mei wordt weer de jaarlijkse Stadsbos013-dag georganiseerd. Het programma is in voorbereiding. De KNNV levert een bijdrage met een vleermuisexcursie bij het Wandelbos en waarschijnlijk kunnen er waterbeestjes geschept worden in een poel in De Kaaistoep. Kijk eind mei op de website van Stadsbos013 voor de complete informatie en aanmeldmogelijkheden.

Datum	Onderwerp
10 april	Excursie naar natuurgebied de Chaamse Beek
18 april	Symposium KNNV Landelijk 'Natuuronderzoek'
21 april	Lezing 'Exoten - hoe gaan ermee om?'
25 april	Lopen door de natte beemden van West Brabant
28 april	Lezing 'Patrijzen en Kwartels'
8 mei	Bezoek aan het Engelermeer
15 tot en met 25 mei	Week van de Biodiversiteit
16 mei	Wandelen bij de Leemkuilen
19 mei	Jaarlijkse Kaaistoep avond
23 mei	Mossenexcursie Wellenseind
12 juni	Wandeling door de Moerputten
27 juni	Excursie naar het Merkske

Afspraken KNNV-excursies

Actuele informatie vind je op de website van de KNNV-afdeling Tilburg onder 'Agenda'.

We hanteren de volgende afspraken:

- Vooraf aanmelden bij de excursieleider -binnen de aangegeven periode- is noodzakelijk: geef je naam en telefoonnummer door, liefst per e-mail.
- Deelnemen aan een activiteit is geheel op eigen risico.

Toelichting op de agenda

KNNV-excursies zijn in principe bestemd voor KNNV-leden. Wil je deelnemen maar ben je geen lid, neem dan contact op met het secretariaat (☎ 013 - 5436541).

Het is verder gewenst mee te nemen: verrekijker, loop en bij langere excursies eten en drinken. Bij extreem slecht weer kan de excursieleider besluiten de excursie niet door te laten gaan. Bij twijfel neem contact op met de excursieleider. Ook voor nadere informatie kun je bij hem/haar terecht. De vermelde starttijd is het tijdstip van vertrek op de aangegeven verzamellocatie. De vermelde eindtijd is het globale tijdstip waarop de activiteit beëindigd wordt, de terugreis is hierin niet inbegrepen. Het is de bedoeling dat het startpunt van meerdere excursies bereikbaar is met de fiets of met het openbaar vervoer. Maar soms is de auto het aangewezen vervoermiddel. Wij adviseren voor de meerrijders een vergoeding van € 0,30 per kilometer per auto.

Heb je wensen om eens naar een bepaald gebied te gaan, of een bepaald thema, of andere ideeën, laat het ons weten, zodat wij deze wensen in ons programma kunnen opnemen. Hopelijk tot ziens op één van onze excursies.

10 april Vrijdag

Onderwerp **Excursie naar natuurgebied de Chaamse Beek**

Tijd 9.00 – 14.00 uur.

Locatie/Vertrek Parkeerplaats Burgemeester van de Mortelplein (Spar)

Contact Aanmelden van 30 maart t/m 8 april bij

Stella Wesel (✉ excursies@tilburg.knnv.nl).

Geef ook aan of je met een auto komt en of je eventueel wilt rijden.

Omschrijving Het natuurgebied de Chaamse Beek bevat een aantal beekdalen die in de nabijheid van Landgoed Hondsdonk en Landgoed Valkenberg liggen. Het gebied is 112 hectare groot en omvat een kleinschalig cultuurlandschap in het dal van de Chaamse Beek, de Groote of Roode Beek, de Groote Heikantsche Beek en de Broeksche Beek. De beken worden omgeven door houtwallen, bosjes, poelen en graslanden. Het is een waar paradijs voor Vinpootsalamander, Alpenwatersalamander en Kleine watersalamander, maar ook een prima leefgebied voor kleine zoogdieren en insecten. In de vochtige grasgebieden komen kun je planten tegenkomen als Dotterbloem, Kruipend zenegroen en Teer guichelheil. Ook zijn er vogels te spotten zoals de Groene specht, Steenuil, Roodborsttapuit, Patrijs en Kwartel.

Groene specht (foto F. van Boxtel)

18 april Zaterdag

Onderwerp **Symposium KNNV Landelijk 'Natuuronderzoek'**

Omschrijving Het programma is nog in de voorbereidende fase.

Houd de mail en de website in de gaten voor verdere informatie.

21 april Dinsdag

Onderwerp	Lezing 'Invasieve exoten: hoe gaan we ermee om?'
Tijd	20.00 -22.00 uur.
Locatie/Vertrek	Theaterzaal Natuurmuseum Brabant
Spreker	Janneke van der Loop, adviseur ecologie bij waterschap Aa en Maas
Omschrijving	Invasieve exoten zijn planten en dieren die hier van nature niet thuishoren, maar zich razendsnel kunnen verspreiden. Ze beïnvloeden onze natuur, waterveiligheid, economie en volksgezondheid vaak meer dan we denken. In deze presentatie ontdek je wat invasieve exoten precies zijn, welke schade ze veroorzaken en hoe Nederland hiermee omgaat. Ook laten we zien wat jij zelf kunt doen om verdere verspreiding of zelfs schade te voorkomen. Met praktische voorbeelden en actuele inzichten laat deze presentatie zien waarom dit onderwerp iedereen raakt — en waarom jouw rol ertoe doet.

25 april Zaterdag

Onderwerp **Lopen door de natte beemden van West Brabant**

Tijd 9.00 – 14.00 uur.

Locatie/Vertrek Parkeerplaats Burgemeester van de Mortelplein (Spar)

Contact Aanmelden van 14 t/m 23 april bij
Stella Wesel (✉ excursies@tilburg.knnv.nl)

Geef ook aan of je met een auto komt en of je eventueel wilt rijden.

Omschrijving Het landschap hier leest als een geschiedenisboekje. Al in de 14e eeuw verschenen hier de eerste dijkjes die het land moesten beschermen tegen de zee en tegen overstromingen van de rivier de Mark. Namen als Haagsche Beemden, Kelsdonk, Gooren & Krochten verwijzen nog naar een landschap van natte polders en boezemgebied. De oude dijkjes die het water van de rivier De Mark moesten tegenhouden, liggen er nog steeds. Ook zijn sporen van inpoldering en ruilverkaveling nog altijd zichtbaar. Door de landbouw en industrie werden de Beemden droger en droger, waardoor de rijke flora en fauna dreigden te verdwijnen. Maar sinds de rivier De Mark weer meer ruimte heeft, zijn de graslanden opnieuw nat. Planten als Waterranonkel en Fonteinkruid groeien er weer volop. Ook zijn heikikkers, libellen en watervogels er niet meer weg te slaan.

Heikikker (foto Saxifraga H. Dekker)

28 april Dinsdag

Onderwerp	Lezing 'Patrijzen en Kwartels'
Tijd	20.00 – 22.15 uur.
Locatie	Theaterzaal Natuurmuseum Brabant
Spreker	Rens Sommers / Marco Renes van Brabants Landschap
Omschrijving	De Patrijs Marco Renes, veldmedewerker Soortenbescherming van Brabants Landschap komt vertellen over de Patrijs. De Patrijs is het boegbeeld van veel akkerbouwprojecten in Noord-Brabant. Het is een 'ingewikkelde' vogel die graag op een vaste locatie verblijft. Het totaalplaatje moet kloppen: voldoende voedsel, rust en leefomstandigheden. Marco vertelt hoe dit ideale plaatje eruit zou moeten zien.

De Kwartel

Rens Sommers verricht nationaal en internationaal onderzoek naar kwartels. Kwartels worden zelden gezien, veel vaker gehoord. Kwartels leven eigenlijk uitsluitend in droog grasland en (graan)akkers met lage gewassen en onkruiden. Rens vertelt ons over hoe kwartels leven, over hun leefgebied en de ecologie van de Kwartel.

Patrijs (foto F. van Boxtel)

8 mei Vrijdag

Onderwerp **Bezoek aan het Engelermeer**

Tijd 9.00 – 14.00 uur.

Locatie/Vertrek Parkeerplaats Burgemeester van de Mortelplein (Spar)

Contact Aanmelden van 27 april t/m 6 mei bij
Stella Wesel (✉ excursies@tilburg.knnv.nl)

Geef ook aan of je met een auto komt en of je eventueel wilt rijden.

Omschrijving Het Engelermeer is genoemd naar het plaatsje Engelen, dat ten oosten van het Engelermeer aan de Dieze ligt. De plas is waarschijnlijk een restant van een oude stroomgeul van de Maas of de Dieze van vóór de 13e eeuw. Na de Tweede Wereldoorlog werd de plas gebruikt voor uitgebreide zandwinning, daardoor vergroot en uiteindelijk ingericht als recreatieplas, met uitzondering van het ondiepe noordelijk gedeelte dat een natuurgebied werd. 58 ha van het gebied Engelermeer wordt beheerd door Staatsbosbeheer als natuurgebied. Dit omvat een eendenkooi, open water, moerasbos, veenmosarm rietland en cultuurland. Het moerasbos behoort tot het elzenrijk essen-iepenbos en het droog essen-iepenbos. In 1990 werden landgeiten ingeschaard om het oprukkende struikgewas in te tomen. Het riet wordt tegenwoordig gemaaid in plaats van afgebrand. De eendenkooi is niet meer in gebruik en is nu een rustgebied voor watervogels.

15 – 25 mei

Onderwerp **Week van de Biodiversiteit**

Aanmelden Zie aankondiging. Dit is per activiteit verschillend.

Omschrijving Van 15 tot en met 25 mei is de Week van de Biodiversiteit.

In deze 10 dagen worden er in heel Nederland onder de vlag van de KNNV, samen met partners, activiteiten georganiseerd rondom het thema 'Biodiversiteit'. Op dit moment zijn de excursies, bioblitzen, fietstochten, enz. in voorbereiding. Alle activiteiten rondom Tilburg staan ook op onze eigen website. 🌐 tilburg.knnv.nl

Ben je toevallig op vakantie, kijk dan eens op de landelijke KNNV-site. Misschien is er een leuke activiteit te doen in de omgeving van je vakantieadres.

16 mei Zaterdag

Onderwerp **Wandelen bij de Leemkuilen**

Tijd 9.00 - 14.00 uur.

Locatie/Vertrek AaBe terrein. Wethouder van Ierlandstraat. (achter de Praxis)

Contact Aanmelden van 5 t/m 14 mei bij
Stella Wesel (✉ excursies@tilburg.knnv.nl).
Geef ook aan of je met een auto komt en of je eventueel wilt rijden.

Omschrijving De Leemkuilen is een natuurgebied van circa tachtig hectare in de gemeenten Tilburg en Oisterwijk, ten zuidoosten van het dorp Udenhout. De leemkuilen zijn ontstaan door het graven van leem voor de baksteenfabricage. De steenfabriek kwam in 2007 in handen van Brabants Landschap. De fabriek en het terrein eromheen zijn voor het grootste deel gesaneerd en ingericht als biotoop voor Boomkikker en Kamsalamander. Daarnaast heeft Brabants Landschap over een oppervlakte van 5 hectare het puin en de fabrieksvloer laten liggen. Met een prachtige ruderaal flora als gevolg.

19 mei Dinsdag

Onderwerp **Jaarlijkse Kaaistoep-avond**

Tijd 19.30 – 22.00 uur.

Locatie Theaterzaal Natuurmuseum Brabant

Contact Jaap van Kemenade

Omschrijving Inmiddels wordt er al 30 jaar onderzoek gedaan in De Kaaistoep. Jaarlijks wordt er een jaarverslag uitgebracht over de onderzoeken en ontwikkelingen van dit gebied. De presentatie hiervan is op de jaarlijkse Kaaistoep-avond.
Alle onderzoekers en betrokkenen worden hiervoor uitgenodigd maar belangstellenden zijn natuurlijk ook welkom.

Groene knolamaniet (foto L. Rommelaars)

23 mei Zaterdag

Onderwerp **Mossenexcursie Wellenseind (Week van de Biodiversiteit)**

Tijd 09.00 – 12.30 uur.

Locatie/Vertrek Parkeerplaats Bezoekerscentrum Voor Anker,
Dunsedijk 3a, 5094 BA Reusel.

Contact Aanmelden bij secretaris (✉ secretaris@tilburg.knnv.nl).

Omschrijving Mossen waren de eerste planten die 350 miljoen jaar geleden het nog barre aardoppervlak gingen bevolken. Ze hebben geen wortels en zijn volledig afhankelijk van water dat ze via hun blaadjes opnemen. Bij droogte verschrompelen ze, maar na een regenbui of bij ochtenddauw herstellen ze snel om de fotosynthese te hervatten. Het landgoed Wellenseind bij Lage Mierde is bijzonder rijk aan mossoorten, in 2012 werden er maar liefst 178 soorten waargenomen.

Het doel van deze excursie is meer te leren over deze bijzondere organismen en een aantal algemenere soorten te leren kennen. Mossen worden vaak over het hoofd gezien of verward met korstmossen. Toch hebben ze een belangrijke rol in het geschikt maken van zand en steen voor hogere planten. Veenmossen dragen ondermeer bij aan de opslag van koolstof uit CO₂ en kunnen grote hoeveelheden water vasthouden. Ze vormen een microhabitat waarin allerlei kleine insecten en andere kleine organismen leven.

Zijdemos op Esdoorn (foto C. Kuijstermans)

12 juni Vrijdag

Onderwerp	Wandeling door de Moerputten
Tijd	09.00 – 14.00 uur.
Locatie/Vertrek	AaBe terrein. Wethouder van Ierlandstraat. (achter de Praxis)
Contact	Aanmelden van 1 t/m 10 juni bij Stella Wesel (✉ excursies@tilburg.knnv.nl). Geef ook aan of je met een auto komt en of je eventueel wilt rijden.
Omschrijving	Eeuwenlang was de Moerputten een moeras waar laagveen in groeide, een 'moerig' gebied waar op kleine schaal veen gewonnen werd in de 'putten'. In de 19e eeuw kwam de leerindustrie op in de Langstraat. Om het gebied te ontsluiten werd rond 1890 de Langstraatspoorlijn aangelegd. In de Moerputten vind je verschillende terreintypen: van dichte moerassen met wilgenstruwelen tot open water, rietvelden en hooilanden. Door de grote diversiteit kent het gebied een rijke, maar kwetsbare natuur. Er leven reeën, dassen en zeldzame vogels als Blauwborst, Roodborsttapuit en Bruine kiekendief of vissen zoals de Grote modderkruiper. In het gebied is een geslaagde poging gedaan het Pimpernelblauwtje, een in België en Nederland uitgestorven vlindersoort, te herintroduceren. In het water en op de velden groeien planten. Soorten als Waterviolier, Waterdrieblad, Blauwe knoop of de Grote pimpernel voelen zich hier thuis.

27 juni Zaterdag

Onderwerp	Excursie naar het Merkske
Tijd	09.00 – 15.00 uur.
Locatie/Vertrek	Parkeerplaats Burgemeester van de Mortelplein (Spar).
Contact	Aanmelden van 17 t/m 25 juni bij Stella Wesel (✉ excursies@tilburg.knnv.nl). Geef ook aan of je met een auto komt en of je eventueel wilt rijden.
Omschrijving	Het Merkske is een beekdallandschap tussen het Nederlandse Baarle-Nassau en het Vlaamse Hoogstraten. Het Merkske is altijd met rust gelaten en nooit gekanaliseerd. De boeren die hier boerden, lieten het landschap in zijn waarde. Zo komt het dat het Merkske zijn 19e-eeuwse karakter behouden heeft. Een karakter met houtsingels en bramenwallekes, bloemrijke graslanden en heel veel donkere elzen. Het Merkske herbergt een rijke biodiversiteit. In de vochtige hooilanden en langs de beek komen zeldzame planten voor zoals Dotterbloem, Knolsteenbreek, Slanke sleutelbloem, Moerasstreepezaad en is ook leefgebied voor de Brede orchis. Het gebied biedt ook leefgebied voor amfibieën o.a. Alpenwatersalamander, Kamsalamander, Boomkikker en Knoflookpad, en vogels zoals Wielewaal, Blauwborst, Geelgors en Nachtegaal.

Plagwerkgroep

De geplande eerste plag-werkdag op 3 januari 2026 zou een ideale dag om de overvloedige calorieën van de feestdagen eraf te werken.

Koning winter weet dat te verhinderen door een flink pak sneeuw op de heide te leggen. Op de werkelijk eerste actieve werkdag op 7 februari 2026 lijkt koning winter alweer vertrokken te zijn naar de noordpool. Het is alsof je merkt dat de lente eraan komt.

In januari zijn de knotwilgen in Biest-Houtakker weer onder handen genomen. De aanpak dit jaar was wel iets anders dan voorgaande jaren. De oorspronkelijke planning was om de wilgen om de 3 jaar te knotten. Maar het blijkt dat de wilgen zo hard groeien dat om de 3 jaar knotten te lang is. De 'staken' worden dan te dik. Er is besloten om de frequentie aan te passen naar om de 2 jaar. Dat vraagt om aanpassing van het schema voor volgend jaar.

Een aantal leden van de plaggroep is aanwezig geweest bij een lezing over de verspreiding en bestrijding van *Watercrassula*. Het is daarbij niet de vraag of de *Watercrassula* in ons terrein komt maar meer wanneer dat het komt.

7 maart was de voorlaatste werkdag van het seizoen. De lente is dan al volledig losgebarsten. De Heikikker heeft zijn eiklomp in een heel ondiep plasje gelegd en de Bruine kikker is flink aan het 'knorren'. Doordat de lente dit jaar erg vroeg is ingetreden is de laatste werkdag van het seizoen geannuleerd.

Deze knotwilg is weer over 2 jaar weer aan de beurt (foto B. Staps)

Werkdag plagwerkgroep

Berry Staps

Sneeuw

De eerste werkdag van het jaar valt vaak heel kort na de feestdagen. Dat is dan een mooie gelegenheid om de feestdagencalorieën eraf te werken. Dit jaar had koning winter andere plannen. Hij heeft de heide onder een dik pak sneeuw verstopt. Er zijn niet veel redenen om niet te gaan werken op de heide, maar sneeuw is toch een 'no go' voor de werkgroep. De eerste echte werkdag, buiten het wilgenknotten, is dit jaar dus in februari. Op deze werkdag lijkt de lente al heel voorzichtig zijn eerste 'verkenners' vooruit gestuurd te hebben. De nacht is nog 'fris' (eigenlijk koud dus) maar dat duurde niet lang. De zon verdreef de kou en heeft al genoeg kracht om wat aangename warmte te brengen.

Twée taken.

Op de planning staan twee taken. Een terugkerende taak is het uitharken van de oever van het Beenbreekven. Rondom het Beenbreekven hebben we in het verleden flinke stukken vergraste heide geplagd. Op die plekken kwam de Heide al snel terug. Er bleef nog een strook tussen de plagplekken en het ven over. Dat was lastig plaggen door de aanwezigheid van Veenmos en de soms hoge waterstand. Er is toen besloten om deze strook niet te plaggen maar jaarlijks uit te harken. Door het strooisel te verwijderen verschaalt het terrein en komen de oorspronkelijke planten weer terug. De strook rond het ven wordt dus al tientallen jaren jaarlijks uitgeharkt. En het resultaat is er. De Dopheide, Struikheide, Klokjesgentiaan en Beenbreek hebben hun plekje terugveroverd en het Pijpenstrootje is teruggebracht tot een mooie natuurlijke populatie. Barbara en Louis hebben dit jaar de taak van 'uitharkers' op zich genomen.

De 'uitharkers' zetten een jarenlange traditie voort (foto B. Staps)

Stekelbrem

De andere taak is aan de noordkant van de Leemkuil.

Deze locatie kende enige jaren geleden een stevige populatie van de Stekelbrem. Het was een mooi gezicht deze prikkende plant met de

felgele bloemetjes. Maar de populatie zakte een beetje in. Dat zou kunnen komen door de hoge waterstanden van enkele jaren geleden of de daarop volgende droge periodes. Het Pijpenstrootje profiteert van deze situatie en drukt de Stekelbrem weg. Vorig jaar hebben we de strook heel voorzichtig 'uitgeharkt'. We wilde de nog bestaande Stekelbrem niet beschadigen. Dat heeft niet geholpen.

Daarom is deze strook nog een keer flink gemaaid met de vlagzeis of daar waar het mogelijk is, gehopperd. De hoop is dat de zaden die nog in de bodem zitten weer licht en lucht krijgen waardoor ze weer kunnen ontkiemen. Dat zal het komende jaar nog niet te zien zijn maar we gaan dit zeker in de gaten houden.

Stekelbrem (foto Saxifraga H. Dekker)

Met de vlagzeis wordt de strook flink onder handen genomen. (foto B. Staps)

In de vroege ochtend is het nog best wel fris. Dikke jassen en mutsen zijn geen overbodige luxe. Maar als je lekker aan het werk bent krijg je het vanzelf warm. Dan gaan als eerste de jassen uit, vervolgens de mutsen af en soms gaan ook de truien uit.

Als de zon tussen de bomen doorpiept gaan de jassen uit. (foto B. Staps)

Het uitgemaaide of uitgeharkte strooisel wordt, op zonnige plekken, op hopen gelegd. Dit zijn mooie plekken voor overwinterende amfibieën en reptielen. Het is verbazingwekkend hoeveel strooisel uit het terrein komt. Onze koudbloedige bewoners kunnen komend jaar kiezen in welke ‘woonhoop’ ze gaan overwinteren.

Deze Hazelworm kan gebruik maken van de hopen maaisel (foto B. Staps)

Het werkgebied is uitgestrekt. Soms sta je met een groepje bij elkaar maar het kan ook zo zijn dat ver van elkaar af staat. Je kunt dan helemaal opgaan in het werk of genieten van de rust op de heide. Het heeft ook wel iets therapeutisch om in stilte te werken en even de zorgen van de dag te vergeten. Als je zo ver van elkaar afstaat is communiceren niet handig.

In stilte werken. (foto B. Staps)

Pauze

De pauze is daarna een ideaal moment om met elkaar te kletsen. Vele onderwerpen passeren de revue. Ook persoonlijke zaken komen aan de orde, en dat gaat gepaard met een lach en een traan.

Ook dat maakt de groep waardevol.

Na een fijne werkdag kunnen we terugkijken op een mooi resultaat.

De habitats van de Regte Heide:

Droge heiden (hogere zandgronden)

Berry Staps

De Regte Heide is een van de vijftien Natura-2000 gebieden in Brabant.

Begin 2023 is in opdracht van Provincie Brabant de staat van de N-2000 gebieden in kaart gebracht. Het resultaat is een Natuurdoelanalyse van elk N-2000 gebied.

In dat document wordt de staat van de natuur beschreven.

De Regte Heide ontleent zijn status van N-2000 aan de bijzondere ligging. Tijdens de laatste ijstijd is een langwerpige zandrug ontstaan met aan beide flanken een beekdal. Door deze situatie zijn er diverse habitats ontstaan.

De bijzondere habitats op de Regte Heide zijn:

- H3130 Zwakgebufferde vennen
- H3160 Zure vennen
- H4010A Vochtige heiden
- H4030 Droge heiden
- H6410 Blauwgraslanden
- H7140A Overgangs- en trilvenen
- H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen
- H91EOC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)

In deze Oude Ley behandelen we:

H4030 Droge heiden (hoge zandgronden)

In deze serie worden de 4 belangrijkste habitattypes van de Regte Heide beschreven. Dit is het laatste beschrijving van een Habitatype in deze serie.

Beschrijving habitatype

Droge heides komen in Nederland voor op matig droge tot droge, voedselarme zure bodems waarin zich meestal een podzolprofiel heeft gevormd. Podzolbodems bestaan uit dekzand waarin regenwater de bovenste bodemlaag heeft schoongewassen.

Opgeloste humus-, ijzer- en aluminiumdeeltjes worden door het regenwater meegevoerd, dieper de bodem in. De bovenlaag is daardoor voedselarm.

De droge heide is ontstaan als een (cultuur)landschap door onttrekking van voedingsstoffen door begrazing en afplaggen van de zandige gronden.

Het meest komt het type droge heide voor op dekzanden en op stuwwallen.

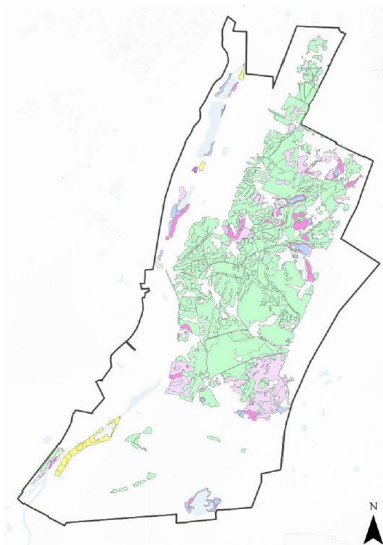
Het habitatype wordt gedomineerd door Struikhei al dan niet in combinatie met andere dwergstruiken, grassen en mossen. In de stuifzandheiden overheerst doorgaans Struikhei. Andere dwergstruiken kunnen ook een belangrijke rol spelen. Voorbeelden zijn Blauwe of Rode bosbes. Struwelen met Brem, solitaire Jeneverbes of Gaspeldoorn. Plaatselijk komen grasrijke delen voor met grassen zoals Ruwe smele, Bochtige smele en Pijpenstrootje.

Droge heide met Struikhei en Pijpenstrootje (foto F. van Bortel)

Locaties

De oppervlakte aan droge heide op de Regte Heide komt actueel uit op een totaal van 133 ha. Het grootste oppervlak van de Regte Heide bestaat uit het habitattype Droge heiden. Door plaggen van vergraste delen is de oppervlakte die voldoet aan de criteria voor het habitattype de laatste decennia toegenomen. De trend is nu stabiel.

De droge heide (licht groene gebieden) op de Regte Heide (NDA prov Brabant)

Kwaliteit

De huidige kwaliteit is als matig, plaatselijk goed beoordeeld. De trend is beoordeeld als positief als gevolg van de genomen beheermaatregelen. Droge heide komt voor op (matig) droge, grondwateronafhankelijke, voedselarme, zure en kalkarme zandgronden. De Regte Heide ligt op een grofzandige uitloper van het Kempisch Plateau en fungeert als een inzijgingsgebied. De grove zanden bieden een schrale en kalkarme uitgangssituatie met inzijging en podzolering waar heidevegetaties goed standhouden. Door verdroging, als gevolg van vele droge jaren, is een deel van de droge heide verdroogd en verbrand (o.a. op de hogere delen). Oude heide is door de droge zomers in elkaar gestort.

Volgens de prognose is de stikstofdepositie in ongeveer een derde van het oppervlakte matig tot licht overbelast. Het andere deel is naderend tot niet overbelast.

Als gevolg van overschrijding van de stikstofdepositiewaarden bestaat het risico dat de kwaliteit van het habitatype wordt aangetast door verzuring en/of vermesting met mogelijke gevolgen voor bodem en waterkwaliteit.

De afgelopen jaren zijn onder leiding van Brabants Landschap verschillende maatregelen genomen om de kwaliteit van de verschillende habitattypen te verbeteren. Door middel van drukkbe grazing, chopperen/maaien en afvoeren, kleinschalig plaggen en bekalken en het verwijderen van opslag is geprobeerd om de droge heide van een kwaliteitsimpuls te voorzien. Verbraming is teruggedrongen met begrazing door schapen en het actief verwijderen van de struiken door vrijwilligers.

Vegetaties

De droge heide bestaat uit uitgestrekte velden Struikhei met Pilzegge, Stekelbrem en wat Dophei. Onder invloed van het beheer is de kwaliteit sinds de jaren 80 van de vorige eeuw gemiddeld genomen verbeterd. Weliswaar treedt nog steeds vergrassing op maar, door het intensieve beheer is de kwaliteit de laatste decennia toegenomen. Begrazing heeft een positief effect op een door Pijpenstrootje gedomineerde heide. Voorheen kon de heide er niet doorheen komen, maar na de maatregel zijn er op veel plekken kiemplanten te zien.

De effecten van stikstofdepositie komen in de heide tot uiting in een afnemende vitaliteit van de heide, sterke vergrassing en snellere verbossing. Deze processen zorgen voor een afname van het aandeel kruiden, stikstofgevoelige mossen, korstmossen en paddenstoelen en de achteruitgang van karakteristieke heidefauna. Op de Regte Heide doen al deze problemen zich ook voor. Vooral vergrassing van de heide is een duidelijk signaal, maar ook de afname van korstmossen en paddenstoelen is vastgesteld. In de geplagde heide is de invasieve neofyt Grijs kronkelsteeltje sterk toegenomen. Hierdoor treedt er nauwelijks kwaliteitsverbetering van de heide meer op. Ten behoeve van de bestrijding van het Grijs kronkelsteeltje loopt er momenteel een project.

Typische soorten

In het beheerplan (2017) is aangegeven dat 15 van de 26 typische soorten voorkomen in het Natura 2000-gebied Regte Heide & Riels Laag. De soortenrijkdom op de heide is niet goed. Er is geprobeerd de Stekelbrem terug te halen, maar dat is niet gelukt. Met Struikheide gaat het op zich wel goed.

In dit habitattype is sprake van verstoring door menselijk gebruik omdat het potentieel geschikt leefgebied is van verstoringsgevoelige (typische) soorten. De droge heide wordt in dat kader genoemd, omdat het een (potentieel) leefgebied is van de Veldleeuwerik, Boomleeuwerik en Roodborsttapuit.

Andere soorten van de droge heide zijn onder andere:

Groentje

Heideblauwtje

Heivlinder

Open rendiermos

Rode heidelucifer

Levendbarende hagedis

Klein warkruid

Stekelbrem

Boomleeuwerik

Klapekster

Roodborsttapuit

Veldleeuwerik

Duivels naaigaren (Klein warkruid) (foto B. Staps)

Bedreigingen

Zoals bijna alle Natura-2000 gebieden wordt de Regte Heide omgeven door stedelijk of agrarisch gebied. Dit heeft gevolgen en kan leiden tot een bedreiging voor de kwaliteit van de natuur.

Droogte

Droge heide kan best wel wat droge perioden hebben. Maar de zeer lange droge perioden en daarbij de erg hoge temperaturen zijn toch te extreem geweest. Op de hoge delen zijn stukken struikheide verbrand door de hoge temperaturen

Successie

De Vliegden en Berk zijn pioniersoorten die de heide snel kunnen bevolken. Als dat niet beperkt wordt zal de heide verdwijnen. Het Pijpenstrootje is een stikstofminnende plant en zal met de huidige stikstofdepositie goed gaan.

Exoten

Het Grijs kronkelsteeltje vormt dichte mostapijten waar geen jonge heide kan ontkiemen. Er wordt onderzoek gedaan op de Regte Heide naar manieren om het Grijs kronkelsteeltje te beperken.

Stikstof

De gevoeligheid van droge heide voor stikstofdepositie is: zeer gevoelig. Bij te hoge stikstofdepositie treedt vergrassing op en verdwijnen de soorten van gebufferde milieus. Door depositie van verzurende stoffen is het oppervlakkige grondwater in heidegebieden nu vaak te zuur om te kunnen zorgen voor de lichte buffering die dit habitat nodig heeft. Zonder beheer hoopt strooisel zich op en neemt de voedselbeschikbaarheid geleidelijk toe. Dat leidt tot vergrassing van de droge heide door Pijpenstrootje. Dit proces wordt versneld door atmosferische stikstofdepositie. Heidebeheer in de vorm van begrazing en plaggen/chopperen is nodig om vergrassing en dichtgroeien met bomen en struiken tegen te gaan.

Pijpenstrootje profiteert van de stikstofdepositie (foto B. Staps)

Maatregelen ter verbetering

De kwaliteit van de droge heide staat sinds de jaren 50 van de vorige eeuw onder druk wegens atmosferische depositie van stikstof. In 2021 is echter geconstateerd dat het maaien en afvoeren van de droge heide goed lijkt te werken.

Heide kan de gemaaide stroken goed koloniseren. Vervolgens slaagt de heide er vooralsnog ook in om het Pijpenstrootje te onderdrukken.

Droge heiden op de zandgronden zijn voor hun voortbestaan afhankelijk van menselijke beheeractiviteiten. Voor behoud is het van belang dat vergrassing en bosvorming voorkomen worden. Optimale functionele omvang: vanaf tientallen hectares.

Hydrologische maatregelen

Op de Regte Heide is verdroging een van de bedreigingen voor dit habitatype. Hierbij moet onderscheid gemaakt worden tussen ‘verdroging’ en ‘droogte’. Droogte is de periode tussen regenperiode en verdroging is de afname van (grond) water. Droge heide kan droge perioden goed doorstaan maar door verdroging zal regenwater veel sneller wegzakken en niet meer bereikbaar zijn voor de planten waardoor droge perioden meer impact hebben. De verdroging wordt mede veroorzaakt door de drainerende werking van de Oude Leij en de Poppelsche Leij.

De drainerende werking van de Poppelsche Leij (Oostkant van de heide) en de bijbehorende sloten in het beekdal verhindert de vorming van voldoende waterbuffer op de Regte Heide. Momenteel vallen vennen langdurig en helemaal droog in plaats van gedeeltelijk. Er zijn vergevorderde plannen om het peil in de Poppelsche Leij te verhogen.

Daarnaast worden sloten en greppels gedempt en worden ijzeren platen (soort stuw) in bermsloten geplaatst.

In de winter 2023/2024 is enorm veel regen gevallen waardoor grote delen van de heide voor lange tijd onderwater heeft gestaan. Op die plaatsen is de Struikheide afgestorven. Het effect van dit zeer natte seizoen is niet meegenomen in deze analyse.

Verzuring / vermesting

Uiteindelijk moet de KDW (kritische depositie waarde) omlaag maar dat is een mondiaal probleem en niet lokaal op te lossen.

Kleinschalig maaien (foto B. Staps)

Beheer

In het verleden zijn aanzienlijke delen vergraste heide geplagd. Dat heeft geleid tot herstel van de heide. Maar zonder beheer zal dit weer snel vervallen.

Het is niet mogelijk om vaker te plaggen. Dat zou leiden tot verwoestijning. Het beheer wordt nu ingericht met begrazen door schapen, verwijderen van dennen en berkenopslag en het periodiek willekeurig maaien (sinusmaaien)

Relatief belang in Europa

Het habitatype komt wijd verspreid voor langs de Atlantische kusten van Europa, maar het strekt zich ook uit tot het heuvelland en de montane delen van middelgebergten. Nederland heeft een verantwoordelijkheid voor het behoud van dit habitatype.

Daarbij speelt mee dat de oppervlakte van het habitatype lokaal groot is in ons land. Bovendien is de aanwezigheid van stuwwallen, die in ons land voor een groot deel de ondergrond vormen voor dit habitatype, een in Europees opzicht bijzonder fenomeen. Laten we er zuinig op zijn.

Geraadpleegde documenten:

Natuurdoelanalyse Regte Heide & Riels Laag [134]

Profiel van het habitatype (Min. LNV, 2009)

FLORON Verspreidingsatlas vaatplanten

Bij12

Rob Vereijken

Eind februari tot ver in maart was het extreem warm en zonnig. Ik geniet dan van de dikke zoemende hommelskoninginnen die een beetje dwarrelend en met horten en stoten laag over de grond een holletje aan het zoeken zijn. De laatste dag van februari zag ik in een tuin in de Reeshof een bruine hommel met een zwart achterlijf en een mooi wit behaarde punt aan haar kontje. Ik had een Boomhommelskoningin gespot en die blijkt niet eens zeldzaam te zijn. Ik begin dan te twijfelen of ik die vroeger mogelijk over het hoofd heb gezien. Ik zag vooral de Aardhommel in mijn tuin. Die is ook zwart met een witte punt aan zijn achterlijf. Maar daarbij zit op het voorhoofd een gele haarband en zo'n gele band loopt ook over zijn achterlijf. Daarnaast kwam ook de bruine Akkerhommel en kleurige Steen- en Weidehommel in mijn tuin op bezoek. Sommige planten, zoals de Donkere ooievaarsbek en Stinkende gouwe, waren vroegbloeiende en geliefde voorjaarsplanten. In deze bloemen ligt de nectar en het stuifmeel redelijk voor de deur, zodat de korttongige Aard-, Steen- en Weidehommel ook vrij gemakkelijk met een goede bevoorrading thuis konden komen.

Boomhommel (foto Saxifraga B. Vastenhouw)

Ik wist eigenlijk heel weinig van die Boomhommel af. Zit hij meestal in bomen en is hij ook werkelijk toegenomen? In tegenstelling tot de Aardhommel, die het nest graag in de grond maakt, gaan de overwinterde koninginnen van de Boomhommel juist op zoek naar een hol boven de grond. Dat kan in boom- en bosrijke gebieden een boomholte zijn. In het stedelijk gebied wordt hij ook steeds vaker gezien. Daar zijn wat minder boomholtes en dus kruipen ze in spleten in muren en tuinhuisjes. Maar ze zijn dol op nestkastjes, die gekraakt worden. En die vogelwoningen zijn er natuurlijk voldoende in steden. De koningin die de winter heeft overleefd, zoekt een geschikte nestplaats en start helemaal alleen met het stichten van een volk. Zit er nog een oud mezenest in het kastje, dan wordt die bodem eventueel aangevuld met grasjes, haren of mos. Daarin maakt ze een honingpot, dat is een van was gemaakte pot die ze vult met zelf verzameld stuifmeel. Daar legt ze eitjes bij en die broedt ze uit. De werksters die daar uitkomen gaan meehelpen om het nest te vergroten. Uiteindelijk kan zo'n kolonie wel uitgroeien tot een paar honderd werksters. De cyclus is vrij kort, want eind mei en in juni verschijnen de mannetjes en de bevruchte koninginnen gaan vaak in augustus al naar de overwinteringsplekken.

Tegen de tijd dat de jonge koninginnen uitvliegen, verzamelen de Boomhommelmannen zich al vliegend voor de nestkast. En dan is het wachten totdat de jonge koninklijke dames naar buiten komen. De mannen hebben geluk, want ieder vrouwtje paart met meerdere mannen. Ze slaat het sperma op in haar lichaam en dat gebruikt ze om nieuwe eieren te leggen. Zo hoopt ze dat er een grote genetische variatie bij de nakomelingen ontstaat.

Over de Boomhommel wordt geschreven dat hij nogal agressief kan zijn. Insecten hebben over het algemeen helemaal geen zin om een angel bij ons in de huid achter te laten. Meestal is dat een laatste redmiddel om zichzelf te verdedigen, bijvoorbeeld als het beestje beklemd zit. Bij de Boomhommel willen de werksters je wel vervelend benaderen als je te dicht bij het nest met broed komt. Maar ja, dan moet je die beestjes ook maar gewoon met rust laten. En als je ook het nestkastje in de tuin met rust laat, dus niet bij de winterschoonmaak leegmaakt voor een koolmees, dan komt die fraaie Boomhommel het volgende jaar misschien ook wel bij jou wonen. En omdat zij vaak eind februari al actief wordt, krijg je van deze koninklijke lentebode ook al een prinsheerlijk lentegevoel.

Museumactiviteiten 2^e kwartaal 2026

Datum	Activiteiten
t/m 3 mei	Tentoonstelling Comedy Wildlife Awards 2025
Meivakantie	Vakantieactiviteiten
vanaf 4 juni	Nieuwe tentoonstelling macrofotografie van insecten

Potvis en IJstijd! weer te zien

Na maanden van werkzaamheden is het Koetshuis weer open. De afgelopen periode is er hard gewerkt om het museum energiezuiniger en comfortabeler te maken. Dankzij betere isolatie, nieuwe installaties en slimme oplossingen is het museum klaar voor de toekomst. En vanaf nu zijn ook de potvis en de tentoonstelling *IJstijd!* weer te zien. In de tentoonstelling *IJstijd!* stap je als bezoeker twaalfduizend jaar terug in de tijd. Inhoudelijk is de tentoonstelling hetzelfde gebleven, maar de oplettende bezoeker ziet direct dat de sluiting ook is gebruikt om de zaal op te frissen. De wolharige mammoet, de muskusossen en alle andere dieren hebben nieuwe podia gekregen. De Potviszaal is nog steeds even imposant met het vijftien meter lange skelet van een mannetjespotvis.

IJstijd (foto Natuurmuseum Brabant)

Kleine wisselzaal

Er wordt hard geklust in het museum. De Technische Dienst is druk bezig om een extra tentoonstellingsruimte te creëren tegenover het Museumtheater. Deze kleinere ruimte naast de grote wisselzaal waar nu *Comedy Wildlife Awards 2025* te zien is, wordt straks ook gebruikt voor tijdelijke tentoonstellingen. De openingsdatum van deze kleine wisselzaal is nog niet bekend.

BOS is vernieuwd

De interactieve tentoonstelling *BOS* op de tweede verdieping is een hit onder kinderen. Hier leren ze spelenderwijs over biodiversiteit en de seizoenen. Het afgelopen jaar zijn alle opdrachten herzien en zijn ze voortaan tweetalig: Nederlands en Engels. Zo zorgen we ervoor dat zoveel mogelijk kinderen en hun begeleiders de natuur kunnen ontdekken.

Museumwinkel

Op zoek naar een cadeau dat nét even anders is? In de winkel van Natuurmuseum Brabant vind je educatieve spellen, knuffels en boeken. En het leuke is dat we de afgelopen maanden duurzame producten hebben toegevoegd. Zo vind je er nu ook handgesneden opscheplepels van sprokkelhout uit Tilburg, een bouwsetje om twee wolharige mammoeten te maken van Nederlandse schapenwol, het prentenboek 'Dit is mijn tuin!' en je kunt een originele tentoonstellingsposter van *Comedy Wildlife Awards 2025* bemachtigen. Kortom, in de Museumwinkel vind je altijd iets bijzonders!

Nieuwe voorzitter Raad van Toezicht

Mario Jacobs is per 1 januari de nieuwe voorzitter van de Raad van Toezicht van Natuurmuseum Brabant. Hij volgt Loeks van der Veen op, wiens maximale zittingstermijn is afgelopen. Het museum is blij dat Mario Jacobs deze rol op zich neemt. Met zijn ruime bestuurlijke ervaring als dijkgraaf van Waterschap Aa en Maas en zijn brede maatschappelijke netwerk weet hij als geen ander hoe belangrijk het is om het verhaal van natuur, biodiversiteit en klimaatverandering op een toegankelijke manier te vertellen. Jacobs: "Niets is mooier dan wetenschap door kinderen te bekijken. Natuurmuseum Brabant kan dit als geen ander en leert, en passant, ook ouders dat natuur en biodiversiteit essentieel zijn voor onze toekomst. Daar draag ik graag aan bij." Het voorzitterschap van de Raad van Toezicht is een onbezoldigde functie. Mario Jacobs combineert deze rol met zijn huidige functie bij Waterschap Aa en Maas, waar hij als dijkgraaf voorzitter is van het algemeen en dagelijks bestuur.

Mario Jacobs

Contactpersonen van de werkgroepen:

Dongevallei:	Vacature dongevallei@tilburg.knnv.nl
Foto's:	Ankie Spijkers fotos@tilburg.knnv.nl
Geologie:	Hanneke Bogaerts geologie@tilburg.knnv.nl
Insecten:	Theo Peeters insecten@tilburg.knnv.nl
Kaaistoep:	Jaap van Kemenade kaaistoep@tilburg.knnv.nl
Mossen:	Albrecht de Vries mossen@tilburg.knnv.nl
Paddenstoelen en korstmossen:	José Langens paddenstoelen@tilburg.knnv.nl
Plaggen:	Berry Staps plaggen@tilburg.knnv.nl
Planten:	Els van Kooten planten@tilburg.knnv.nl
Stadsnatuur:	Rob Vereijken stadsnatuur@tilburg.knnv.nl
Vogels:	Ben Akkermans vogels@tilburg.knnv.nl
Zoogdieren:	Jurriën Kooijman zoogdieren@tilburg.knnv.nl

Contributie:

Gewone leden	: € 32,50
Huisgenootleden	: € 15,00
Jongeren tot 25 jaar	: € 15,00
Buurleden (leden die al lid zijn van een andere afdeling)	: € 15,00
Abonnement Oude Ley	: € 15,00

Ledenadministratie:

Marie-Cécile van de Wiel
secretaris@tilburg.knnv.nl

Rekeningnummer van de afdeling:

NL03 TRIO 0390 2533 91 t.n.v. KNNV-afd. Tilburg

Opzegging van het lidmaatschap vóór 15 november bij de secretaris.

A close-up photograph of a pond with several lily pads. The water is dark, and the lily pads are in various shades of green and yellow, indicating some are aging. A small, light-colored frog is visible on one of the lily pads in the lower right. The text is overlaid in the bottom left corner.

Secretariaat KNNV-afd. Tilburg
Veldhovenring 27
5041 BA Tilburg